

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 185. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342680615488/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DU SKAL RANSAGE DIN TRO!

som søge at gjøre det Christelige Aag tyngere, just paa en Tiid, da saa mange Fiender reise sig op mod Religionen, og søge at gjøre Geistligheden forhadt. En saadan slibrig Tilstand udfordrer heller Moderation end Strænghed, og er det ved saadan Moderation den Engelske Geistlighed bevæbner sig mod de Naturalister, som i vor Tiid tordne mod Præsternes Myndighed, og under den Prætext søge at gjøre Religionen forhadt.

Jeg forsømmer ikke at bede; men mine Bønner ere korte, saasom jeg holder for, at Gudsdyrkelse bestaaer meer udi Lydighed og Levnets Forbedrelse end udi Bønner. Dette haver jeg omstændigen forklaret paa et andet Sted udi dette Verk, og derfor derom her intet videre taler. Jeg vil ikkun sige dette, at een Times alvorlige Meditation paa Levnets Forbedrelse er vigtigere end et heelt Aars reglerede Lovsange.

Jeg underskriver villigen alle fundamentale Troens Artikke, som findes udi vor Confession, skjønt jeg heller indskrænker, end med nogle forøger deres Tal. Thi jeg holder for, at der er visse Ting, som bestaaer alleene udi Theorie og Speculationer, hvilke uden Fare kand bejaes og benægtes, og at de samme bør tiene heller til at exercere *Meta-physicos* end *Theologos*.

Det er saa langt fra, at jeg paatrykker nogen mine Mee-ninger, at jeg ikke engang beder nogen at antage dem: jeg beder at randsage i Steden for at troe, saasom Forbindelse til at troe er vanskelig at fatte; thi enten troer man, hvad man begriber eller hvad man ikke begriber; troer man hvad man begriber, saa er det ingen *Merite*, efterdi man ikke kand troe anderledes, ligesom det er ingen *Merite* at see en Ting saaledes, som den stiller sig for Øjnene: hvis man troer hvad man ikke begriber, troer man, hvad man ikke bør troe, og i saa Maade troer galt, endskjønt man troer ret; thi ingen kand siges at troe ret, som troer mod sin egne Sandser. Jeg bifalder derfor ikke dem, der ideligen raabe: *troe! troe!* jeg seer heller, at de raabe: *randsag!* saasom det staaer udi et Menneskes Magt at randsage,

men ikke at troe, eller at see en Ting anderledes end den synes, med mindre man vil tage det Ord: *Troe*, udi en vis Meening, og derved alleene tilkiendegive, at Mennesket maa til side sætte alle Præjudicia, og med Flid og Agtsomhed examinere hvad som læres. Hvis det ikke skeer i den Meening, hyder man forgieves at troe. Jeg vil ikke tale om, at enhver ved Befalninger eller Opmuntringer til at troe, gjør Troen suspect. En Kiøbmand der haver gode Varer, beder ingen at troe, men selv at prøve og smage: thi hvis han det ikke gjør, maa man holde hans heele Kram suspect. Hvad kand være selsommere end at recommedere Synens, Hørelsens og Forstandens Brug i alle verdslige Ting, men at fraraade den alleene udi Saligheds Sager. Jeg fordømmer ingen, som ønsker at blive salig og arbejder derpaa. Jeg fordømmer heller dem, der sætte andre til rette for det, som de selv hemmeligen approbere, eller dem, som offentlig bekjende det, som de hemmeligen belee; thi det eene er at fare vild, det andet er at bespotte GUD. Saadanne Meeninger haver jeg udi Religionen, som jeg dog ingen paatrykker. Om de samme ere vildfarende eller ikke, tilstiller jeg andres Domme. Hvis jeg vildfarer herudi, saa vildfarer jeg bona fide imod min Villie og efter nøje Examen, som undskylder en Vildfarelse. Thi jeg ligner en saadan Vildfarende med en aarvaagen Styrmand, der nøje giver Agt paa Vind, Strøm og Grund, og dog kommer lidet af den rette Cours; en Retroende uden Examen derimod ligner jeg med en doven og søvnagtig Pilot, hvilken ingen Agt giver paa sin Post, og dog af en Hendelse kommer udi Havnen. Hvad Dom man kand fælde over den eene og den anden, er let at begribe. Tertullianus siger vel: Si quis quid ignorat, suo vitio ignorat, det er: hvis nogen vildfarer, er det hans egen Skyld. Men dette er ikke altid saaledes; thi mangen vildfarer efter nøje Examen, og kand jeg for min Part sige, at hvis jeg farer vild, saa haver det kostet mig meere at vildfare, end det haver kostet mange andre at troe ret.